

एम0 ए0संस्कृतम् (द्वितीयं वर्षम्)
चतुर्थं सत्रम्
M.A. Sanskrit (Final)
Fourth Semester
विस्तृतः पाठ्यक्रमः Detailed Syllabus

पाठ्यक्रमस्य रूपरेखा
(Outlines of the Syllabus)

आधारभूतपत्रद्वयम् (Core Papers- 2) वेद-व्याकरण-दर्शन-साहित्य-एषु चतुर्षु वर्गेषु कमपि एकं
वर्गमाश्रित्य पत्रद्वयमध्येतव्यम्

अनिवार्ये पत्रेसमस्तछात्राणां कृते (Compulsory two papers for students)

वर्गः(क) वेदः Group : (A) - Veda

MSA-C411 अथर्ववेदो यजुर्वेदश्च
Atharvavedo Yajurvedashcha

पूर्णाङ्कः -100

सत्रान्तपरीक्षा -70, आन्तरिकपरीक्षा-30
समयः - 03 होराः (Time : 3 Hours)

प्रस्तावितः पाठ्यक्रमः (Prescribed Course)

सकल-अर्जिताधिभारः 06 (Total Credit - 06)

घटकः (Unit) -1- अथर्ववेदः-वाचस्पतिः 1/1, मधुविद्या 1/34, परमधाम 2/1, वाणिज्यम् 3/15,
सांमनस्यम् 3/30

घटकः (Unit) -2-अथर्ववेदः-ब्रह्मगवी सूक्तम् 5/18-19

घटकः (Unit) -3-अथर्ववेदमणिसूक्तानां संक्षिप्तसमीक्षात्मकः परिचयः (4.10, 8.5, 10.3, 10.6, 10.19,
10.28, 19.31, 19.36)

घटकः (Unit) -4-यजुर्वेदः- (वाजसनेयिमाध्यंदिनशुक्लयजुर्वेदः) अध्यायः 31,32 (पुरुषमेधसर्वमेधयागेषु-
कर्मकाण्डकविनियोगः)

घटकः (Unit) -5-यजुर्वेदाथर्ववेदयोः परिचयात्मकमध्ययनम्

पाठ्यक्रमस्योद्देश्यम्- अस्य पत्रस्य लक्ष्यमस्ति छात्राः यजुर्वेदार्थवेदयोः विशिष्टज्ञानेन परिचिताः
भवेयुः आथर्वणमणिनां रहस्यञ्च जानीयुः। यजुर्वेदीयविविधयागानां ज्ञानेनात्मकल्याणसाधने समर्थाः भवेयुः।

पाठ्यक्रम-अध्ययनपरिणामाः (Course Outcomes)-

- वेदज्ञानसम्पन्नाः छात्राः आत्मकल्याणे राष्ट्रकल्याणे च समर्थाः भविष्यन्ति ।
- आथर्वणमणिज्ञानेन विविधान् रोगानापाकरिष्यन्ति ।

संस्तुतग्रन्थाः-

- 1- अथर्ववेदः- आचार्यसायणः
- 2- अथर्ववेदः सुबोधभाष्यम्- श्रीपाददामोदरः सातवलेकरः
- 3- यजुर्वेदः- स्वामीदयानन्दभाष्यम्
- 4- यजुर्वेदः- आचार्यसायणभाष्यम्
- 5- अथर्ववेदीय मन्त्रविद्या- आचार्य प्रियरत्न आर्ष

**MSA-C412 कल्पसाहित्यम् (सांस्कृतिकं
कर्मकाण्डात्मकञ्चाध्ययनम्)
Kalpasahityam
(SanskritikamKarmakandatmakanchadhyayanam)**

प्रस्तावितः पाठ्यक्रमः (Prescribed Course)

पूर्णाङ्कः -100
**सत्रान्तपरीक्षा -70, आन्तरिकपरीक्षा-
30**
समयः - 03 होराः (Time : 3 Hours)
सकल-अर्जिताधिभारः:06
(TotalCredit - 06)

घटकः (Unit) -1-नामकरण-उपनयन-वेदारम्भसंस्काराः

घटकः (Unit) -2-विवाहसंस्कारः, वानप्रस्थसंस्कारश्च

घटकः (Unit) -3-संन्याससंस्कारः अन्त्येष्टिसंस्कारश्च

घटकः (Unit) -4-श्रौतसूत्राणां परिचयात्मकमध्ययनम्

घटकः (Unit) -5-धर्मसूत्राणां परिचयात्मकमध्ययनम्

पाठ्यक्रमस्योद्देश्यम्- अस्य पत्रस्याध्ययनेन छात्राः कल्पसाहित्यस्य ज्ञानेन युक्ताः भवेयुः । वैदिकयागानां स्वरूपं वर्णाश्रमधर्मस्वरूपं संस्कारविधानं महत्वञ्च जानीयुः ।

पाठ्यक्रम-अध्ययनपरिणामाः(Course Outcomes)-

- अनेन छात्राः कल्पसाहित्यं ज्ञास्यन्ति ।
- वैदिकयागैः विश्वकल्याणं साधयिष्यन्ति ।
- वैदिकसंस्कारैः श्रेष्ठमानवनिर्माणं उत्कृष्टसमाजनिर्माणञ्च भविष्यन्ति ।

संस्तुतग्रन्थाः-

- 1- संस्कारविधिः- महर्षिः स्वामीदयानन्दः सरस्वती
- 2- संस्कारचन्द्रिका- पं०सत्यव्रत सिद्धान्तालङ्कार
- 3- धर्मशास्त्रों का इतिहास- पी०वी०काणे
- 4- संस्कृतशास्त्रों का इतिहास- पं०बलदेवोपाध्यायः
- 5- वैदिकसाहित्य का इतिहास- डॉ०कपिलदेव द्विवेदी
- 6- वैदिकवाङ्मय का इतिहास- पं०भगवत् दत्त